

Nr 1065

Av herr Nelander m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 171, angående reformering av de gymnasiala skolorna m. m.

(Lika lydande med motion nr 861 i Första kammaren)

I motion nr II:1064 som denna dag avlämnats i anslutning till Kungl. Maj:ts proposition 171 angående reformering av de gymnasiala skolorna m.m. har framlagts vissa förslag angående målsättningen för de gymnasiala skolorna samt innehåll och kursplaner för religionsundervisningen i gymnasiet och fackskolan.

I fråga om utrymme för religionskunskapsämnet får vi anföra följande.

Med tillfredsställelse iakttar vi, att Kungl. Maj:t icke följt GU och FU i vad gäller utrymmet för gymnasiets och fackskolans religionsundervisning utan i anslutning till framförda reservationer föreslagit att ämnet skall läsas på samtliga linjer och i förhållande till GU:s förslag med något ökat timtal. För vår del anser vi emellertid i likhet med en bred folkopinion inte heller de av Kungl. Maj:t föreslagna timtalen tillräckliga.

Att allmänhetens intresse för gymnasiets kristendomsundervisning är stort tog sig uttryck i en manifestation av osedvanligt slag, när under hösten 1963 över 2,1 miljoner svenskar över 16 år uttalade sig för att kristendomsämnets utrymme i det nya gymnasiet inte borde minskas. Denna s.k. namninsamling visar en positiv värdering av gymnasiets kristendomsundervisning från svenska folkets sida, som måste väga tungt då det gäller att slutgiltigt fastslå det nya gymnasiets utformning.

Det skulle vara önskvärt att den demonstrerande folkopinionens krav på 5 veckotimmar kristendomskunskap för tre av det nya gymnasiets linjer och 2 veckotimmar för de två övriga linjerna kunde förverkligas. Av hänsyn till den rådande ämnesträngseln begränsar vi emellertid vårt yrkande till 4 veckotimmar på gymnasiets humanistiska, samhällsvetenskapliga och naturvetenskapliga linjer, vilket i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag innebär en ökning beträffande de två förstnämnda linjerna med 1 veckotimme och beträffande naturvetenskaplig linje med 2 veckotimmar. För teknisk linje och ekonomisk linje och för fackskolans samtliga linjer godtar vi Kungl. Maj:ts förslag.

Vi vill påpeka att de av oss här föreslagna timtalen inte innebär någon egentlig förstärkning av ämnet i förhållande till det nuvarande gymnasiet,

inte ens om man tar hänsyn till att ämnet för närvarande inte förekommer på tekniska gymnasier och handelsgymnasier. Man måste vid bedömningen räkna med att dessa bägge gymnasieformer skall få mer allmän karaktär och planeras dra till sig en mycket ökad andel av ungdomen. GU:s av Kungl. Maj:t i huvudsak accepterade planering framgår av följande tabell (prop. s. 30).

Studieinriktning 1962

Studieinriktning 1970

Latinlinje och allm. linjens språkliga gren	30%	Humanistisk	11%
Allm. linjens sociala gren	15%	Samhällsvetenskaplig	15%
Reallinjen	35%	Naturvetenskaplig	30%
Tekniskt gymnasium	10%	Teknisk	22%
Handelsgymnasium	10%	Ekonomisk	22%

Det är med utgångspunkt i denna planering uppenbart att ett litet timtal på de mest frekventerade linjerna inte uppväges av ett större timtal på linjer med betydligt lägre elevantal. Eftersom den naturvetenskapliga linjen skall bli den som drar till sig störst andel av eleverna, är det särskilt angeläget att timtalet för kristendoms- och religionsundervisning på denna linje blir högre än vad Kungl. Maj:t föreslår.

Med den av oss föreslagna timtilldelningen (4 veckotimmar för 56 % av eleverna och 2 veckotimmar för 44 %) skulle en svensk gymnasist 1970 få i medeltal 3,12 veckotimmar kristendoms- och religionsundervisning. Motsvarande siffra i nuvarande gymnasieformer är 4 veckotimmar. Enligt Kungl. Maj:ts förslag blir medeltalet 2,26. I jämförelse med nu rådande förhållanden innebär Kungl. Maj:ts förslag en reducering av kristendoms- och religionsundervisningens utrymme med 43,5 %. För den egentliga kristendoms-kunskapens del blir reduceringen ännu avsevärt större, eftersom icke-kristna religioner och livsåskådningar föreslås få ökad andel av undervisningstiden.

I den livliga debatten kring dessa frågor har ibland det argumentet framförts att även med starkt reducerad timtilldelning i det nya gymnasiet svensk ungdom i framtiden totalt sett kommer i åtnjutande av mera kristendomsundervisning än tidigare, eftersom en avsevärt större del av ungdomen kommer att få utbildning i gymnasiala skolformer där sådan undervisning meddelas. Det förefaller oss självklart att en sådan argumentering inte är hållbar, och den synes i diskussionerna inte ha tillämpats på något annat ämne än kristendoms- och religionskunskapen. Man skulle med samma motivering kunna reducera timtalen för svenska, engelska, samhällskunskap och varje annat ämne och ändå hävda att ämnets ställning förbättrats. Givetvis kommer det i detta sammanhang an på att avväga

kristendoms- och religionskunskapens utrymme i förhållande till andra ämnens utrymme inom en given ram.

Som ett huvudargument för reducering av kristendomsundervisningens utrymme anförde GU, att vissa delar av kyrkohistorien, nämligen de som berör kyrkopolitik och yttre förhållanden, borde överföras till historieämnet. I anslutning härtill förordar Kungl. Maj:t "en väsentlig minskning av det kyrkohistoriska stoffet" men tillägger, att det i kursplanerna för historia bör komma till tydligare uttryck, att kyrkohistorien skall "ges en något vidare behandling inom historieämnet än som hittills varit fallet".

Givetvis har kyrkohistoriskt stoff alltid behandlats i historieundervisningen. Det är omöjligt att undervisa om medeltiden utan att tala om motsättningarna mellan kejsare och påve, om katedralbyggen och om skolastiskt tänkande. Det är på samma sätt omöjligt att undervisa om 1500-talet utan att tala om de kyrkliga reformatörerna, om 1600-talet utan att tala om de konfessionella motsättningarnas betydelse för religionskrigen, om 1700-talet utan att tala om upplysningens uppgörelse med den auktoritära kristendomen, om 1800-talet utan att tala om folkväckelserna. En historieundervisning som inte ger plats för kyrkohistoriskt stoff av detta slag blir falsk och missvisande. En integrering av kyrkohistoriskt stoff i historieundervisningen är sålunda ur historieämnets egen synvinkel nödvändig och önskvärd. Det finns emellertid två skäl som gör att enligt vår mening en sådan integrering inte ger möjlighet till reducering av det timtal som skall tilldelas kristendoms- och religionsundervisningen.

För det första kan aldrig allt historiskt stoff uteslutas ur kristendoms- och religionsundervisningen. Lika väl som framställningen av historien blir falsk utan kyrkohistoriskt stoff, blir framställningen av kristendomen och religionerna falsk, om inte undervisningen behandlar dessas historiska former. Om undervisningen skall kunna klargöra de skilda religionernas och konfessionernas innebörd, måste stoff nödvändigtvis hämtas ur historien, varför det är en orimlighet att överföra all kyrkohistoria och religionshistoria till historieämnet. Vad som här sägs om kristendoms- och religionsundervisning gäller givetvis alla ämnen. Integrering av stoff från litteratur, konst och musik i historieundervisningen utesluter inte att konst- och musikhistoria föreslås bli självständigt ämne och att litteraturhistoria ingår i kursplanerna i svenska.

För det andra föreslås undervisning om icke-kristna religioner och livsåskådningar få ökat utrymme inom religionskunskapens ram. Det utrymme som kan vinnas genom viss reducering av det kyrkohistoriska stoffet behövs mer än väl för att bereda plats för det nya stoffet.

Det av Kungl. Maj:t föreslagna timtalet: 2 veckotimmar för $\frac{3}{4}$ av gymnasiets elever och 3 veckotimmar för $\frac{1}{4}$, säges möjliggöra "en mycket tillfredsställande behandling bl. a. av livsåskådningsfrågorna". Tyvärr anger inte Kungl. Maj:t hur det anbefallda stoffet: kristendomskunskap, kunskap

om icke-kristna religioner och livsåskådningsfrågor skall fördelas på de lektioner som ställs till förfogande. Med 2 veckotimmar torde erhållas sammanlagt omkring 65 lektioner, med 3 veckotimmar 100 lektioner. Om detta timtal delas i tre lika delar, en för kristendomskunskap, en för icke-kristna religioner och en för livsåskådningsfrågor erhålles för varje del omkring 22 respektive omkring 33 lektioner. Då eleverna i detta ämne liksom i andra ämnen bör få arbeta med självständiga arbetsformer och dessutom bör få tid till samtal och diskussioner, kan vi inte anse att de föreslagna timtalen ger möjlighet till "en mycket tilfredsställande behandling". Den av oss föreslagna timtilldelningen ger tyvärr inte heller möjlighet till en så ingående behandling av stoffet som vi anser önskvärd men ger dock något större möjligheter till fördjupning än Kungl. Maj:ts förslag. Det stoff som vi önskar se behandlat är angivet i det förslag till kursplan som bifogats i tidigare nämnd motion.

I förbigående anföres i propositionen, att med föreslaget timtal "religionsundervisningen i Sverige får en avsevärt starkare ställning" än i Danmark och Norge. Härtill önskar vi anföra, att ett ämnes svaga ställning i ett annat land inte är något argument för att ämnet skulle ha samma svaga ställning hos oss. Jämförelsen kunde lika väl ha gjorts med Finland, där ämnet har betydligt starkare ställning än i Sverige. Men i intet annat undervisningsämne görs dylika jämförelser med andra länder. För övrigt påpekas att den av skolöverstyrelsen för Norge givna siffran knappast är korrekt. Minimitimtalet för kristendomsundervisning i norsk 9-årig skola plus gymnasium är 19,5 (inte 17,5), och detta minimala får överskridas och överskrids ofta. Då Kungl. Maj:t för majoriteten av svenska elever föreslår 19, kommer sålunda den svenska siffran att ligga under den norska.

Vi önskar också påpeka det olämpliga i att ämnet får så lågt timtal att det kan läsas endast under en årskurs. För teknisk och ekonomisk linje har vi inte sett någon möjlighet att undvika detta, men vi anser att på de övriga linjerna ämnet bör läsas under minst 2 årskurser för att också i detta ämne eleverna skall kunna fostras till självständiga arbetsformer och för att större möjligheter till samverkan med andra ämnen skall erhållas.

De timmar som vi önskar att kristendoms- och religionskunskapen skall erhålla utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit kan enligt vår mening erhållas på följande sätt:

På *humanistisk och samhällsvetenskaplig linje* ökas timtalet från 3 till 4 genom att ytterligare 0,5 veckotimme tas från timmar till förfogande, som därigenom får 3 veckotimmar, samt 0,5 veckotimme tas från samhällskunskap, som därigenom får 10 veckotimmar.

På *naturvetenskaplig linje* ökas timtalet från 2 till 4 genom att 1 veckotimme tas från timmar till förfogande, som därigenom får 2,5, och 1 veckotimme från filosofi, som därigenom får 1 veckotimme. Beträffande filosofi bör observeras, att ämnet psykologi fått självständig ställning med 1 veckotimme.

Tillsammans får sålunda filosofi och psykologi 2 veckotimmar, vilket innebär en fördubbling av timtalet på nuvarande reallinje i stället för den av Kungl. Maj:t föreslagna tredubblingen.

På grundval av vad vi här anfört föreslår vi,

att religionskunskapsämnet på gymnasiets humanistiska, samhällsvetenskapliga och naturvetenskapliga linjer erhåller 4 veckotimmar — på övriga linjer av gymnasium och fackskola i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag.

Stockholm den 12 november 1964

Eric Nelander

<i>Evert Svensson</i> i Kungälv	<i>Einar Rimmerfors</i>	<i>Axel Gustafsson</i>
<i>Augustinus Keijer</i>	<i>Ruth Forsling</i>	<i>Bengt Börjesson</i> i Falköping
<i>Anders E. Jonsson</i>	<i>Arvid Nilsson</i> i Lönsboda	<i>Gustaf Svensson</i> i Vä
<i>Gunnar Larsson</i> i Luttra	<i>Erik Larsson</i> i Norderön	<i>David Gomer</i>
<i>Lisa Johansson</i>	<i>Daniel Wiklund</i>	<i>Olle Westberg</i>
<i>M. Berglund</i>	<i>Arne Magnusson</i> i Nennesholm	<i>Gunnar Hyltander</i>
